

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Bluttmo-Gildarshagen, Bunge socken, Gotlands kommun

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen i Gotlands län att förklara det område som avgränsats med heldragen röd linje på bifogade karta, bilaga 2, som naturreservat.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

<i>Namn</i>	Bluttmo-Gildarshagen
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Socken</i>	Bunge
<i>Natura 2000-beteckning</i>	SE0340145
<i>Lägesbeskrivning</i>	Ca 2 km SSV om Fårösund (se översiktskartan, bilaga 1)
<i>Ekonomiska kartblad</i>	07J3h Rute
<i>Gräns</i>	Mitten av den heldragna röda linjen på kartan, bilaga 2
<i>Fastigheter och markägare</i>	Bunge Hägur 1:51 – Ägare: Bertil Ström, Hägur, Bunge, 620 35 Fårösund Bunge Stenstugu 1:2 – Ägare: Axel Magnusson, Stenstugu, Bunge, 620 35 Fårösund Bunge Änge 1:14 och Bunge Lickedarve 1:2 – Ägare: Anna Engström, Bunn, Bunge, 620 35 Fårösund
<i>Areal</i>	Ca 82 hektar
<i>Förvaltare</i>	Länsstyrelsen i Gotlands län

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla de natur- och kulturmiljövärden och den biologiska mångfald som är knuten till områdets varierade kulturlandskap bestående av betad skog, källmyr och öppna betesmarker. Detta syfte skall nås bland annat genom vidmakthållande av beteshävderna och restaurering och vård av skogen.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Området innehåller en av Gotlands största helt opåverkade källmyrar. Myren uppvisar en rad välutvecklade strukturer. Myrytan är en av de mer sluttande på Gotland för sin storlek. Källpåverkan är kraftig, och i området finns inte mindre än ett 15-tal källkupoler som reser sig som mest en halvmetr över omgivande mark. Källornas vatten bildar bäckar som i vida bågar ringlar sig nerför sluttningen. Myren hyser dessutom många välutvecklade tuvor med en särpräglad flora. Hela våtmarksområdet har en mycket rik flora.

Våtmarken har erhållit klass 1 i länets våtmarksinventering (07J3h10).

Området har erhållit klass 1 i sumpskogsinventeringen (3705).

Våtmarken är upptagen på Naturvårdsverkets plan över särskilt skyddsvärda våtmarker i Sverige, "Myrskyddsplan för Sverige", vilket innebär att området enligt det av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålet för miljömålet "Myllrande våtmarker" skall ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.

Området har av regeringen föreslagits till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000.

Skogen utgörs av ett variationsrikt stycke betesmark, där barrskogsbete är den dominerande naturtypen. I området finns även öppen alvarmark, torrängar och fuktängar. Kärlväxtfloran i området är mycket rik. Betesmarken har erhållit klass 1 i länets ängs- och hagmarksinventering.

I området finns en gammal hassellund som tidigare brukats som äng. I hassellunden finns rikliga förekomster av idegran. Här finns även en av de fåtaliga gotländska växtplatserna för örten storrams.

Hassellunden är klassad som skoglig nyckelbiotop.

Området ingår i sin helhet i område av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken (NRO090007).

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998: 1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m meddelar Länsstyrelsen nedan angivna föreskrifter för reservatet.

Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning gäller är det förbjudet att:

- gräva, schakta, fylla ut, spränga, borra eller på annat sätt skada mark eller block,
- dika eller dämna,
- rensa dike,
- uppföra byggnad eller anläggning,
- dra fram mark- eller luftledning,
- anlägga väg eller stig,
- tillföra växtnäringsämne eller använda kemiskt bekämpningsmedel,
- anordna upplag annat än tillfälligt för jord- eller skogsbrukets behov,
- avverka, upparbeta eller bortföra dött eller levande träd eller buske,
- föra motordrivet fordon annat än för arbeten som gäller betesdriften.

Utan hinder av dessa föreskrifter får naturvårdsförvaltaren vidta de skötselåtgärder som anges i bifogade skötselplan, bilaga 3.

Med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken förpliktas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet inom naturreservatet att tåla att

- reservatsgränsen markeras,
- skyltar med information om reservatet sätts upp,
- betesdrift (inklusive bibehållande och underhåll av befintligt stängsel) sker inom området,
- plockhuggning och röjning av träd och buskar sker på traditionellt sätt i området.

3.11.2003

Dnr 511-1845-00

Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att

- föra motordrivet fordon,
- bryta kvistar eller på annat sätt skada levande eller dött träd eller buske,
- plocka eller gräva upp växter,
- avsiktligt skada, döda eller samla in djur,
- göra upp eld,
- tälta.

FASTSTÄLLELSE AV SKÖTSELPLAN

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3.

ÄRENDETS BEREDNING

Områdets höga naturvärden blev uppmärksammade 1992 i samband med den läns-täckande våtmarksinventeringen, och våtmarken Bluttmo finns upptagen som ett av 18 gotländska våtmarksområden på Gotland i Naturvårdsverkets "Myrskyddsplan för Sverige".

Frågan om reservatsbildning i området har väckts i samband med att Länsstyrelsen av Naturvårdsverket fått i uppdrag att skydda länets mest skyddsvärda skogs- och våtmarksmiljöer.

Ett förslag till beslut om bildande av ett naturreservat sändes ut på remiss den 14 september 2000. Förhandlingar har därefter förts med de tre berörda markägarna, och överenskommelse om inträngsersättning uppnåddes med två av dessa 2001.

I januari 2001 beslutade regeringen att föreslå Bluttmo-Gildarshagen till det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000. Området föreslogs i enlighet med EU:s s k art- och habitatdirektiv.

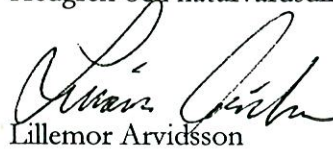
HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet (se bilaga 6).

3.11.2003

Dnr 511-1845-00

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lillemor Arvidsson. I den slutliga handläggningen har medverkat länsrådet Anders Granat, byrådirektören Stellan Hedgren och naturvårdsdirektören Karin Gottlander, föredragande.

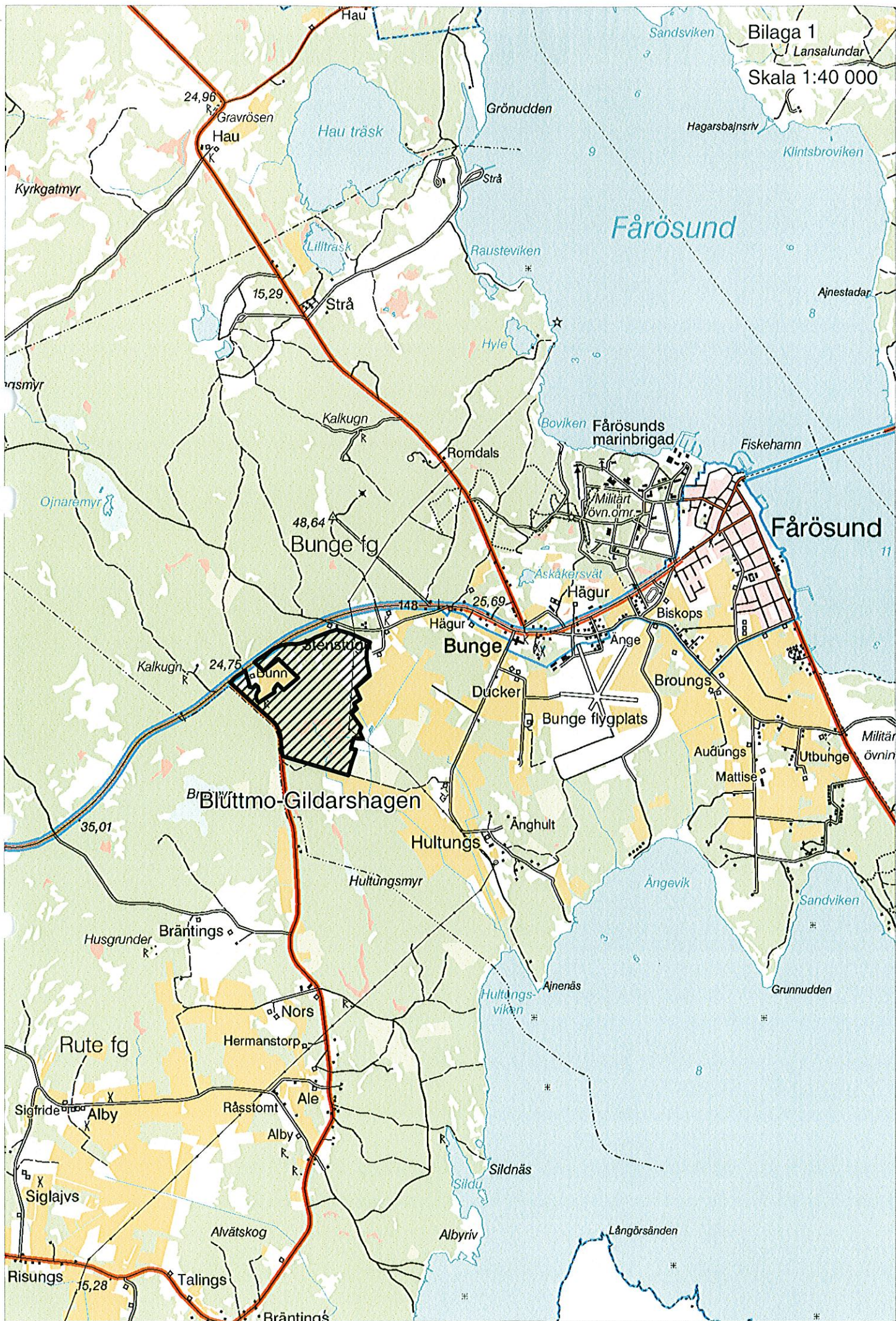
Lillemor Arvidsson

Karin Gottlander

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta visande reservatets avgränsning
3. Skötselplan
4. Karta visande olika naturtypers utbredning
5. Karta visande skötselplanen skötselområden
6. Hur man överklagar

ANNEX

HÄGUR

1:48
3

BUNGE S:2

1:1
2

1:10
2

1:12

GAUSTÄDE

Stenstugu

STENSTUGU

STENSTUGU

LICKEDARVE

ÄNGE

NORS

Bunkänge

HÄGUR

nyr

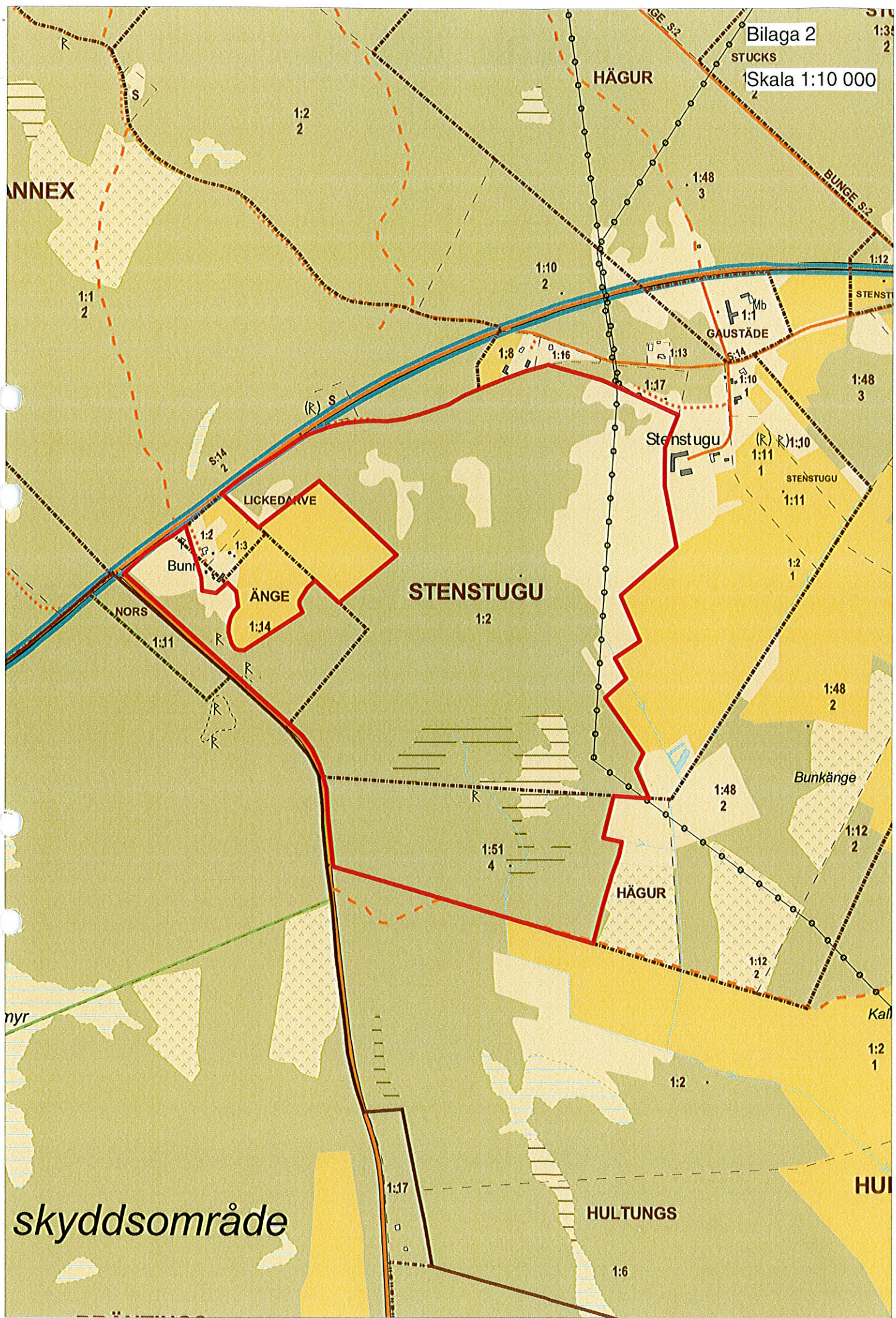
HUI

skyddsområde

HULTUNGS

1:17

1:6

Skötselplan för naturreservatet Bluttmo-Gildarshagen

Beskrivning av området

Landarealens fördelning på naturtyper

Betad barrskog:	50 hektar
Öppen gräsmark (alvar, torräng, fuktäng):	19 hektar
Träd och buskbärande hagmark:	6 hektar
Planterad tallskog:	1 hektar
Öppen källmyr:	6 hektar

De olika naturtypernas utbredning framgår av kartan, bilaga 4.

I området förekommande naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv:

6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr

7230 Rikkärr

9070 Träcklädda betesmarker av fennoskandisk typ

Markhistorik

Från Skattdrägningskartan från Bunge socken av år 1694 framgår att del av den hagmark som idag är bevuxen med gammal hassel var äng på den tiden. Norra delen av ängen hörde till Stenstugu och här står om marken: "Bondseng är skogslupen med hassel och tall, och är fördärvat av maskar och kullfallen, jordmånen är sandmo och mossmark.". Södra delen av ängen hörde till gården Änge. I texten kan man läsa om denna mark: "Bondsengen: är backig mark och skogslupen med hållgrund."

Områdets södra del var betesmark. Marken hörde även på den tiden till Stenstugu, och i texten till kartan står att läsa om denna mark: "Stoorhagen: mycket skogslupen av gran duglig till kalkugnsved, bränsle och gårdsel, kan föda 6 hästar." Ungefär en tredjedel av betesmarken, den västra delen, var i kyrkans ägo och här kan man läsa: "Gildeshagen är av god tall- och granskog är ock öde men kunde föda 2 hästar." Den norra kanten av betesmarken gränsade till en väg, och denna väg kan än idag tydligt följas genom området.

Geologi och hydrologi

Områdets norra delar ligger på en höjd av 20 meter över havet. I de södra delarna ligger marken cirka 8 meter över havet. Gildarshagen täcks i sina övre delar av grus-

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

och sandavlagringar. Marken sluttar svagt åt söder och består i stora delar av området av näringsrika moränmargelavlagringar. I södra delen av området ligger källmyren Bluttmo. Marken är för gotländska förhållanden här påfallande sidlänt. I källmyren förekommer blekeutfällning rikligt. Myren hyser rikligt med källor samt en källbäck. I bäcken finns rikligt med kalktuff.

Växtlighet

Största delen av området utgörs av betad barrskog, se karta bilaga 4. Skogen domineras av gran, och i torrare partier finns ett rikligt och ibland dominerande inslag av tall. I nordvästra delen av området finns en hagmark med gamla hässlen i buskskiktet och ask, apel, oxel, tall samt en del gran i trädskiktet. Buskskiktet är svagt utvecklat i skogen. På något håll märks grov rönn. Fältskiktet upptas av fårsvingel, älvväxing, vårfryle, skogsviol, brudbröd, kattfot, loppstarr och knägräs. Skogen har rikligt med gläntor där jordtäcket är tunnare. Gläntorna är ofta stora och ordentligt solbelysta. I anslutning till flera av gläntorna finns äldre askar som visar spår av långvarig klappning. Totalt finns i området ett hundratal sådana äldre träd. På träden växer ädellav allmänt. Här har dessutom påträffats västlig njurlav. I områdets nordöstra del finns grusiga alvarhedar med tunna jordlager. Här finns en stor mängd död ved på marken i form av grenar från gamla enbuskar.

I nordvästra delen av området finns en vacker hagmark som tidigare brukats som äng. Trädskiktet upptas av ask, tall, gran och apel. I buskskiktet finns ett rikt inslag av hassel där flera av hässlena har uppnått hög ålder. Kärlväxtfloran utgörs av en för Gotland typisk torrängsflora med vårbrodd, slätterfibbla, kattfot och småfingerört. I området har även påträffats kragjordstjärna.

Hassellunden ligger på mager svallad klapper som sluttar mot öster. Genom områdets sluttning får marken tillskott av rörligt markvatten vilket medför att vegetationen i området är påfallande frodig. Buskskiktet upptas till stor del av hassel. Hasselbuskarna har hög ålder. I buskskiktet märks även rikliga förekomster av idegran. I trädskiktet dominerar gran som förmodligen utgör första generationen av det trädslaget i området. I övrigt finns även en del enstaka tall. På marken växer liljekonvalj, lundskäfting, blåsippa, vitsippa, murgröna, blodnäva och skogssallat. På klappad ask har påträffats ädellav och frostfläck.

Områdets östra del upptas av en mager torräng med övergångar mot alvarmark i de norra delarna. Vegetationen på de magra hedarna är synnerligen rik. Örtrikedomen är påtaglig med rika förekomster av framför allt kattfot som täcker en stor del av marken. Här finns även rikligt med örter som småfingerört, brudbröd, backsmultron, jordtistel och smalbladig spåtistel. Ett mycket vackert bryn bildar övergång mot skogsbetet. I brynet har påträffats rödbrun jordstjärna. I sydöstra

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

delen övergår torrängen i mycket örtrika fuktängar. Här märks rika förekomster av majviva.

Hela södra delen av området upptas av en åtta hektar stor källmyr. Myren är hydrologiskt helt intakt och har mycket höga naturvärden. I myren finns en stark källpåverkan med femtontalet källkupoler som reser sig upptill en halvmeter över omgivningen. Diametern på källkupolerna varierar mellan tre och tio meter. Floran är här synnerligen rik. I bottenskiktet växer källmossa, kalkkällmossa, klotuffmossa, kamtuffmossa, källtuffmossa, dunmossa, guldspärrmossa, kärrbryum, späd skorpionmossa, korvskorpionmossa och spjutmossa. Bland kärllväxterna märks ymniga förekomster av trubbtåg, kärrgröe, kärrlilja, älväxing, majviva, hästhov, vattenklöver, ärtstarr, strätta, rosettjungfrulin, blodrot, storsileshår, kärrtistel, kärrdunört och luddunört. Dessutom finns rika förekomster av fjälltört och mindre förekomster av vattenveronika.

Källkärren utgörs av fastmatta på de flesta håll. I de mycket blöta delarna i övre delen av kärret finns dock en del partier med mjukmatta. Här märks mycket rikliga förekomster av storsileshår och vattenklöver. Mellan tuvorna finns låga flacka partier med blottad lera. Här växer tagelsäv, alvaragnsäv och smalfräken. Källkärret är rikt med förekomster av kärrlilja, ängsnycklar, blodnycklar, vaxnycklar, sumpnycklar, kärrknipprot, flugblomster, honungsblomster, luktsporre, brudsporre, tätört, majviva, gräsull, vildlin, majviva, ängsvädd, klöverärt och brun ögontröst. I bottenskiktet märks späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkammosa, kärrspärrmossa, kärrkvastmossa, källtuffmossa, stor fickmossa, myrbjörnmossa, spjutmossa och stor skedmossa.

Ett flertal bäckar meandrar genom området. Utfällning av kalktuff på bäckarnas botten är påtaglig. Vegetationen i bäckarna domineras av kransalgerna *Chara delicatula* och *Chara contraria* samt källnate. I kanterna till kärret förekommer på flera håll höga tuvor. Här finns förekomster av olika vitmossor, bland annat tallvitmossa, rostvitmossa, kärrvitmossa och brokvitmossa. En förekomst av krattvitmossa finns här och är den enda kända på Gotland. Andra mossor som växer i tuvorna är räffelmossa, gyllenmossa och blåmossa. På tuvorna märks rika förekomster av rundsileshår.

Sumpskogen som omger området är på flera håll mycket örtrik. Vanliga växter är blåbär, vattenmynta, kärrfräken, liljekonvalj, olvon, skogsnäva, svinrot, krypvide, stenbär, rundpyrola, vispstarr, loppstarr, ormbär, skogsknipprot, blåsippa, vitsippa, getapel, smörblomma och vårärt. I bottenskiktet dominerar kranshakmossa, pösmossa och spjutmossa. Även blåmossa, skogsstjärnmossa, vågig kvastmossa och stor kvastmossa är vanlig. Sumpskogen hyser även källgräsmossa och västlig hakmossa.

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

Under Länsstyrelsens inventering av skogsbeten har följande arter svampar påträffats i området: *Cortinarius meinhardii*, *C. Dionysae*, *C. Pseudoglaucopus*, *C. Infractus*, *C. salor*, *C. odorifer*, *C. corrosus*, *C. fuscoperonatus*, *C. venetus*, *C. percomis*, *C. mussivus*, *C. fradoulosus*, *Cantarellus lutescens* rödgul trumpetsvamp, *Lactarius scrobiculatus* svavelrisk, *Geastrum triplex* kragjordstjärna, *Russula luteotacta* gulnande blodkremla, *Dermoloma concifolium*, *Hygrocybe colemanniana* brun ängsvaxning, *Clavariadelphus truncatus* flattoppad klubbsvamp, *Hygrophorus discoideus* diskvaxing, *Leucopaxillus gentianeus* bittermusseron, *Boletus luridus* eldsopp. Av arten *Cortinarius collochrous* ssp. *coniferarum* har varieteterna *coniferarum*, *barbaricus*, *haasii* och *parvus gotlandicus* hittats. Under inventeringen hittades även arten *Entoloma alcalinophilus* som är en ny art för landet.

Djurliv

Området har ett för gotländsk barrskog typiskt fågelliv. Till områdets vanliga arter hör bofink, lövsångare, svartmes, grå flugsnappare, större hackspett och trädpiplärka. I området häckar regelbundet morkulla, mindre hackspett, skogsduva och i blötare partier enkelbeckasin och skogssnäppa. I bäcken finns ett rikt bestånd av öring. Arten tycks ha goda förutsättningar för både lek och uppväxtmiljö i området. Även större öring har iakttagits. Den sällsynta kalkkärrgrynsnäcken hittades i området 1943. Vid en återinventering 1997 återfanns snäcken med kommentaren "Biotopen tycks tämligen oförändrad sedan Lohmanders besök sedan 1943 och bör få fortsätta att utvecklas fritt. Lokalen bör skyddas för att säkra artens fortlevnad" (Proschwitz 1998). Under ett projekt där Länsstyrelsen under 2000 inventerat ett antal skogsbeten runt om på ön undersöktes i området den lägre fauna som är knuten till spillning. Undersökningen gav inga fynd av sällsyntare arter i området.

Rödlistade arter

Sammanlagt 40 rödlistade arter har påträffats i området:

Art	Hotkategori
Strävlost <i>Bromus benekenii</i>	Missgynnad (NT)
Brun ögontröst <i>Euphrasia salisburgensis</i> var. <i>schoenicola</i>	Sårbar (VU)
Luktsporre <i>Gymnadenia odoratissima</i>	Missgynnad (NT)
Trubbtåg <i>Juncus subnodulosus</i>	Missgynnad (NT)
Källnate <i>Potamogeton coloratus</i>	Sårbar (VU)
Alvarglim <i>Silene uniflora</i> ssp. <i>petraea</i>	Missgynnad (NT)
Idegran <i>Taxus baccata</i>	Missgynnad (NT)
Dunmossa <i>Trichocolea tomentella</i>	Missgynnad (NT)
Lammticka <i>Albatrellus subrubescens</i>	Missgynnad (NT)
Sumpäggsvamp <i>Bovista paludosa</i>	Missgynnad (NT)
Bullspindling <i>Cortinarius corrosus</i>	Missgynnad (NT)

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

Art	Hotkategori
Denises spindling <i>Cortinarius dionysae</i>	Missgynnad (NT)
Granrotspindling <i>Cortinarius fraudulosus</i>	Missgynnad (NT)
Sotbandad spindling <i>Cortinarius fuscoperonatus</i>	Missgynnad (NT)
Äggspindling <i>Cortinarius meinhardii</i>	Missgynnad (NT)
Odörspindling <i>Cortinarius musivus</i>	Missgynnad (NT)
Kryddspindling <i>Cortinarius pervomis</i>	Missgynnad (NT)
Violettrandad spindling <i>Cortinarius pseudoglaucopus</i>	Missgynnad (NT)
Rödbrun jordstjärna <i>Geastrum rufescens</i>	Missgynnad (NT)
Brun ängsvaxskivling <i>Hygrocybe colemaniana</i>	Missgynnad (NT)
Olivjordtunga <i>Microglossum olivaceum</i>	Missgynnad (NT)
Cinnoberfläck <i>Arthonia cinnabarina</i>	Starkt hotad (EN)
Frostfläck <i>Arthonia zwickhii</i>	Starkt hotad (EN)
Klosterlav <i>Biatoridium monasteriense</i>	Missgynnad (NT)
Alléorangelav <i>Caloplaca chrysothalma</i>	Missgynnad (NT)
Blanklav <i>Eopyrenula leucoplaca</i>	Sårbar (VU)
Mörk kraterlav <i>Gyalecta truncigena</i>	Missgynnad (NT)
Ädellav <i>Megalania grossa</i>	Missgynnad (NT)
Västlig njurlav <i>Nephroma laevigatum</i>	Missgynnad (NT)
Orangepudrad klotterlav <i>Opoglyphis ochrocheila</i>	Missgynnad (NT)
Trådbrosklav <i>Ramalina thrausta</i>	Starkt hotad (EN)
Skogsduva <i>Columba oenas</i>	Sårbar (VU)
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	Sårbar (VU)
Apollofjäril <i>Parnassius apollo</i>	Missgynnad (NT)
Prydnadsbock <i>Anaglyptus mysticus</i>	Missgynnad (NT)
Gråbandad trägnagare <i>Anobium costatum</i>	Missgynnad (NT)
<i>Anobium fulvicorne</i>	Missgynnad (NT)
Töckenfärgad ögonfläcksbock <i>Mesosa nebulosa</i>	Missgynnad (NT)
Lövkvistbock <i>Pogonocherus hispidulus</i>	Missgynnad (NT)
Kalkkärrgrynsnäcka <i>Vertigo geyeri</i>	Missgynnad (NT)

Fornminnen m m

Enligt fornminnesregistret är följande fornlämningar registrerade i området:

Ett odlingsröse finns i östra delen av Stenstugu 1:2. Här märks även resterna av en väg. På vissa håll syns kantstenar tydligt framträda. På gränsen mellan fastigheterna Stenstugu 1:2 och Hägur 1:51 finns ett röse. På fastigheten Änge 1:14 finns en äldre brunn samt två husgrunder.

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

Nuvarande markanvändning

Skogsbruk

Skogen har skötts genom plockhuggning. Under en stor del av 1900-talet har uttaget av skog varit lägre än tillväxten. Tidigare, under 1800-talet och tidigare, var denna och många liknande skogsbeten på Gotland skötta på ett sådant sätt att uttaget av skog minst motsvarade tillväxten. Under 1800-talet var trycket på den gotländska skogen stort, och avverkningstakten låg på den tiden ofta betydligt över tillväxten.

Enligt markägarna har det årliga uttaget sammantaget uppgått till mellan femtio och hundra träd per år. Detta har medfört att skogen slutit sig och blivit tätare. Effekten har blivit att föryngringen på många håll i området idag är svag eller obefintlig. Förmodligen har området tidigare varit öppnare och med en större dominans av tall i trädskiktet.

Bete

Hela området är sedan mycket lång tid präglad av betesdrift. Betestrycket har varierat, men förmodligen har det under långa perioder varit ihållande. Idag är beteshävden mycket god i området.

Området betas idag med får och nötkreatur av köttrastyp. Beteshävden är mycket god, och markens utseende får förmodas avspegla utseendet på tiotusentals hektar gotländsk utmark förr i tiden. Många av de naturvärden som man finner i området är starkt präglade av långvarigt bete och beroende av att bete fortsätter i den omfattning som idag sker.

Tillgänglighet

Området nås lätt från den väg som går mellan Lärbro och Fårösund.

Anordningar för besökare

Norr om reservatet finns en liten körväg som kan användas som parkeringsplats. Parkeringsplats finns redan nu söder om reservatet, i det angränsande naturreservatet Bräntings haid.

Riktlinjer för den framtida skötseln av reservatet

Markering av reservatets gräns

Reservatsgränsen skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar (SNV:s handbok "Att skylta skyddad natur, s 88-101).

Tillgänglighet

Eftersom själva källmyren är känslig för tramp, är området inte speciellt lämpat för att ta emot större mängder besökare. Det finns därför ingen anledning att öka tillgängligheten.

Anordningar för besökare

Det övergripande målet skall vara att området nyttjas i sitt naturliga tillstånd utan några speciella anläggningar för besökarna förutom anvisningar om parkeringsmöjlighet och uppsättande av informationsskyltar.

Information

Armerad plastskylt i storlek A1 med information om naturreservatet framställs av Länsstyrelsen. Skyltar sätts upp vid parkeringsplatser och andra angöringspunkter.

Parkeringsplats

En parkeringsplats anläggs utanför reservatet vid infarten i områdets norra del. En förutsättning för detta är dock att överenskommelse härom kan träffas med berörd markägare.

Skötsel

Det övergripande målet är att genom fortsatt beteshävd bevara ett område med betespräglad barrskog, öppna betesmarker och en källmyr med hävdgynnad fauna och flora.

Skötselområde 1

Nuläge: Skötselområde 1 (se karta, bilaga 5) utgörs av ett 34 hektar stort barrskogsområde. I detta område har skogen gradvis slutits alltmer i takt med att en uppväxande grangeneration kommit att utgöra en allt större del av krontäckningen.

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

Mål: Att bevara ett hävdpräglat skogsbete med naturlig föryngring av gran och tall. Detta skall uppnås genom traditionell skötsel av området, där skogen sköts genom plockhuggning. Det är viktigt med en kontinuerlig inväxning av träd som tar över när de äldsta träden dör. Enda undantaget från den traditionella skötseln är att död ved skall sparas.

Initiala insatser: För att återfå en öppenhet skapas luckor i skogen genom att ett flertal träd tas bort inom några områden så att gläntor skapas. Dessa ytor kan med fördel tas upp i anslutning till gamla tallar som nu lider av stor konkurrens om ljuset med uppväxande granar. Ytorna skall ha en diameter om ungefär en trädlängd. När ytorna skapas görs dessa så stora att solen kan nå ner till marken, åtminstone under en del av dagen. De ytor som skall röjas fram utmärks med snitsel av Länsstyrelsen.

Löpande insatser: Efter att nämnda initiala insatser utförts i området skall skogens öppenhet och trädens åldersfördelning bevaras i den löpande skötseln. Detta sker genom att alla gamla träd sparas. När de dör tillåts de bli till torrakor. De uttag som görs utförs främst bland yngre och medelålders träd. När uttagen görs, är det viktigt att genom uttagen bibehålla luckigheten i skogen. Länsstyrelsen ansvarar för den löpande skötseln av skogen.

Skötselområde 2

Nuläge: Skötselområde 2 består av 12 hektar öppna alvarhedar med tunna jordlager. Genom köttjurens bete och annan åverkan har de gamla enbuskarna kommit att bli alltmera decimerade i antal. På sikt är det stor risk för att enbuskarna helt försvinner från området. Det är därför angeläget att ge akt på problemet.

Mål: Att bevara en öppen betad alvarmark med gamla enbuskar.

Initiala insatser: Den fåtaliga föryngring som är på gång i området tillåts växa upp. Den stora mängd död ved som finns i området skall ligga kvar.

Löpande insatser: Området har en optimal skötsel ur naturvårdssynpunkt, med det undantaget att djuren på sikt kan komma att angripa äldre enbuskar. Om problemet förvärras skall området periodvis hägnas ifrån med elstängsel. Buskar som dör skall ligga kvar.

Skötselområde 3

Nuläge: Området består av en 1,5 hektar stor fuktäng med en synnerligen rik flora. Här växer rika bestånd med bland annat majviva, tätört, kärrknipprot. Under de sista decennierna har en och tall etablerat sig påtagligt i området.

Mål: Att fuktängens rika vegetation skall bevaras.

Initiala insatser: I områdets östra delar tas alla vedväxter bort utom de äldre flerstammiga björkar som står i östra delen av området. Mot västra kanten skall ett bryn skapas som ger en mjuk övergång till skogsbetet. Här skall därför enstaka buskar sparas samtidigt som genombrytningar i nuvarande bryn görs så att djuren obehindrat

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

kan passera in i skogen. Brynet skall dock ha så mycket buskar att det ger ett skydd mellan skog och öppen mark. Länsstyrelsen ansvarar för röjningsinsatserna.

Löpande insatser: Uppväxande vedväxter tas efterhand bort i området så att det förblir öppet.

Skötselområde 4

Nuläge: Källmyr, 6 hektar. Den betade delen av källmyren har idag en optimal skötsel. Genom att djuren har stora arealer skog och öppen mark att beta i, blir hävdtrycket i den blöta myren något lägre tidigt på säsongen när det fortfarande är mycket blött i myren. Under högsommaren ökar bärigheten, och då vistas djuren här i större utsträckning. Området har fina bryn mot skogen och i övrigt en fin öppenhet.

Mål: Att bevara källmyrens öppenhet och biologiska mångfald. Att bevara myrens värdefulla strukturer samt att bevara myren hydrologiskt intakt.

Initiala insatser: Inga.

Löpande insatser: Det är viktigt att ge akt på att hävdpåverkan varken blir för stor eller för svag i området. För många djur i området kan leda till trampsador i myren, och för få djur leder till successiv igenväxning.

Skötselområde 5

Nuläge: Träd- och buskbärande hagmark, 4 hektar. Hagmarken har under en rad av år röjts ur av markägaren och är idag i fint skick. Fortfarande finns en del gran i området.

Mål: Att bevara en betad hagmark med lövträd och ett gammalt buskskikt av hassel.

Initiala insatser: Merparten av granarna skall tas bort. Någon enstaka gran kan sparas som skydd till djuren.

Löpande insatser: Genom betet finns en viss risk att hasselns förnygring på sikt genom djurens bete blir nedsatt. Om hasseln visar tecken på att dö av betet skall insatser omedelbart utföras så att hasseln kan bevaras.

Skötselområde 6

Nuläge: Öppna gläntor i skogen, 2 hektar. I området finns några större gläntor. Marken har här tunnare jordlager. I anslutning till dessa gläntor finns en del äldre klappade askar. Dessa träd står i vissa fall trångt tillsammans med gran och tall.

Mål: Att bevara gläntorna i skogen och att bevara de gamla klappade askarna i området.

Initiala insatser: Askarna röjs fram så att de får erforderligt ljus. På de askar som bedöms ha möjlighet att klara klappning skall klappning utföras. Klappningsnitt skall ligga ca en decimeter över det översta klappningsstället.

Löpande insatser: Askarna klappas med högst åtta års mellanrum, helst oftare. Klappning kan med fördel utföras sommartid för att ge djuren kompletterande bete när tillgången på bete under sensommaren är svagt. De vedväxter som kommer upp och på sikt hotar askarnas ljusbehov tas bort. Förnygring av enstaka askar skall gynnas

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

och klappning påbörjas när stammen blivit knappt decimetertjock. När ett träd klappas mera kontinuerligt kan klappningssnittet ligga mindre än en decimeter från tidigare klappningssnitt.

Skötselområde 7

Nuläge: Området utgörs av en kalavverkad yta som är väl avbetad, 1 hektar.

Mål: Att erhålla och bevara en öppen betesmark med enstaka solitära tallar.

Initiala insatser: Gynna en del yngre tall som kan växa upp fritt att bli vidkroniga. Detta görs genom att röja runt dessa träd så att de får växa upp i ett ljusöppet landskap. Länsstyrelsen ansvarar för röjningen.

Löpande insatser: Om kraftig för yngning på sikt äger rum i området skall röjning utföras så att solitära tallar prioriteras.

Skötselområde 8

Nuläge: Tät gallringsskog med tall, 1 hektar. Tallen har vuxit upp och är idag i stort behov av gallring. Tallarna står mycket tätt och håller på att få dålig förgrening till följd av utebliven gallring.

Mål: Att erhålla ett luckigt skogsbyte dominerat av flerskiktad tallskog.

Initiala insatser: Gallring med svaga uttag ett par omgångar (intervall) Området luckhuggs därefter så att resterande träd får mer ljus och så att ljusinsläppet på olika delar av marken varierar. Röjningen skall vara så kraftfull att tallför yngning i området gynnas. Länsstyrelsen ansvarar för röjningen.

Löpande insatser: Regelbundet uttag av yngre och på sikt medelålders träd. Äldre träd skall sparas. Skötseln skall ske genom plockhuggning så att området utgörs av en flerskiktad tallskog. Länsstyrelsen ansvarar för skötseln av skogen i området.

Skötselområde 9

Nuläge: Området består till del av en lövmark med ask, ek och hassel. Den sammanlagda arealen på området uppgår till 7,5 hektar. Under de senaste 50 åren har gran vuxit upp i området. Gran har funnits i området under lång tid men den har ökat i omfattning och utbredning under senare tid. Hasselbuskarna har vuxit sig stora och stora delar av området är av lundkaraktär. En del röjningar har utförts där en del av granen tagits bort. En mindre del av området, ca 0,5 hektar, hävdades fram till 1996 som äng. Området är fortfarande nästan helt öppet. Den norra delen av området utgörs av öppen alvarmark där marken endast täcks av tunn vittringsjord. I östra delen av området finns tydlig källpåverkan i marken. Här finns öppen kärrmark som omges av gles tallskog. Hela området är idag ohävdad.

Mål: Att bevara biologisk mångfald knuten till områdets hävdgynnade flora och fauna samt att bevara den flora som är knuten till lövmarkens vedväxter.

Initiala insatser: Området stänglas och förses med fyra grindar, ett lid samt två mindre gångbroar. Hälften av granarna tas bort i lövmarken. En del av granarna är stora och

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

grova och det kan i vissa fall finnas risk för skador på buskskiktet. Sådana träd som vid fällning riskerar skada buskskiktet skall stå kvar. Askar som bär spår av klappning klappas på nytt. Denna klappning skall ske vintertid. Runt askar som klappas röjs träden fram så att de får förmåga att skjuta nya skott. Yngre ask nyklappas. Ängsmarkens öppna yta röjs fria från vedväxter och askarna klappas. Uppförande av stängsel, grindar, lid och broar samt utförande av röjning ansvarar Länsstyrelsen för.

Löpande insatser: Uppväxande gran tas bort i området. Området beteshävdas mellan 10 juli och 30 augusti. Betet organiseras så att området under denna period ingår i den stora fälla där djuren vistas under hela betessäsongen. Ängbetet sköts på traditionellt sätt med fagning på våren, slätter under högsommaren och efterbete under augusti. Klappning utförs under sensommaren och underhållsröjningar sköts vintertid. Länsstyrelsen ansvarar för utmärkning av träd i den löpande skötseln.

Skötselområde 10

Nuläge: Området består av fuktig till blöt skogs- och kärrmark som varit i beteshävd under lång tid. Arealen uppgår till 14 hektar. Under senare decennier har betestrycket varit något svagt, varvid gräset trängts undan av buskar som en och brakved.

Mål: Att bevara ett hävdpräglat skogsbeta med naturlig förnygring av gran och tall. Detta skall uppnås genom traditionell skötsel av området, där skogen sköts genom plockhuggning. Det är också viktigt med en kontinuerlig inväxning av träd som tar över när de äldsta träden dör. Enda undantaget från den traditionella skötseln är att död ved skall sparas.

Initiala insatser: Marken röjs på buskar så att området få en viss genomsikt och så att djuren kan röra sig obehindrat i området. Röjningen skall dock inte vara så kraftig att buskskiktet helt tas bort. Röjningen utförs av Länsstyrelsen.

Löpande insatser: Området skall betas och en betespräglad skog skall skapas. Det är viktigt att ge akt på att hävdpåverkan varken blir för stor eller för svag i området. För många djur i området kan leda till trampskador i myren och för få djur leder till successiv igenväxning. Skogens öppenhet och trädens åldersfördelning bevaras i den löpande skötseln. Detta sker genom att alla gamla träd sparas. När de dör tillåts de bli till torrakor. De uttag som görs utförs främst bland yngre och medelålders träd. När uttagen görs är det viktigt att genom uttagen bibehålla luckigheten i skogen. Skogens löpande skötsel utförs av Länsstyrelsen.

Tillsyn

Länsstyrelsens ambulerande tillsynsman svarar för tillsynen av naturreservatet.

Dokumentation

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder, kostnaderna för dessa och hur de har finansierats samt förhållanden som hotar naturvårdens intressen.

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

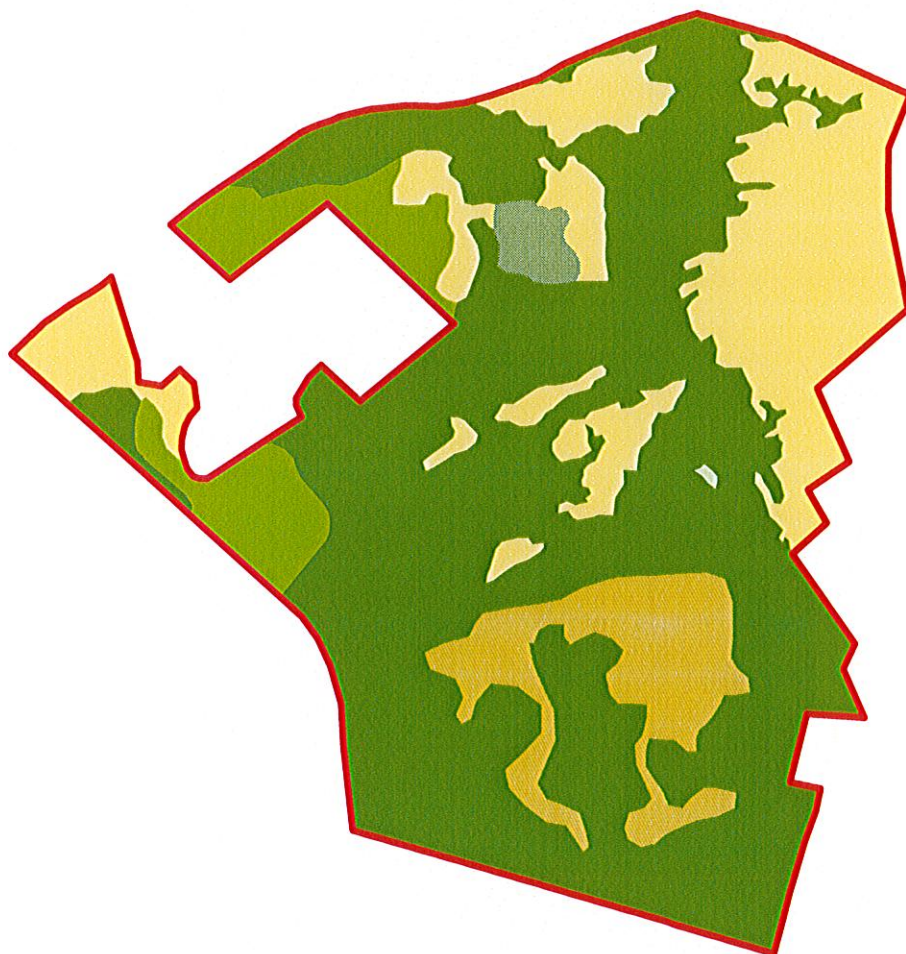
I dokumentationen skall ingå fotografering av olika skötselområden för att övervaka utveckling av träd- och buskskikt. Fotografering skall göras från fasta punkter. Fotografering skall göras med svartvit film.

3.11.2003

Dnr 511-1845-03

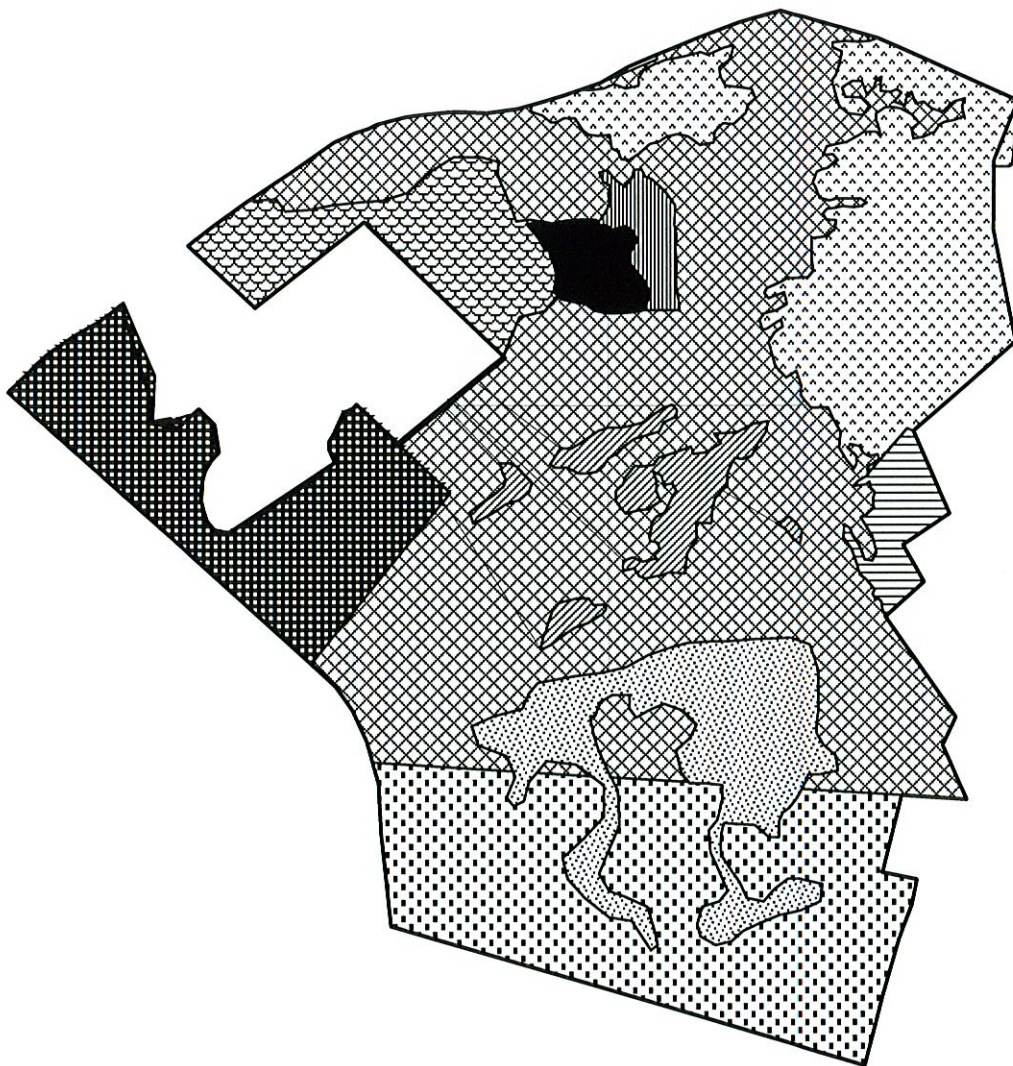
Källor

- Andersson, A. & Jacobsson, R. 1984. Översiktlig naturinventering. Botanik. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2000: Rödlistade arter i Sverige 2000 – ArtDatabanken, SLU. Länsstyrelsen i Gotlands län. 2000. Områden av riksintresse för naturvård i Gotlands län enligt 3 kap 6 § miljöbalken.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 2. Norra Gotland.
- Martinsson, M. 1997. Våtmarker på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
- Naturvårdsverket. 2003. Bildande och förvaltning av naturreservat. Handbok.
- von Proschwitz, T. 1998. Miljöövervakningsstudier av landlevande snäckor på Gotland. – Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Regeringens proposition 2000/01:130. Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1936. Geologisk karta över Sverige. - Ser Aa Nr 171. –Uppsala.

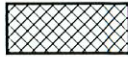

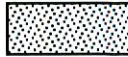
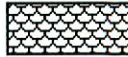

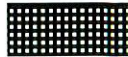

Naturreservatet Blutmo-Gildarshagen
Naturtyper

	Källmyr, 6 hektar
	Barrskog, 50 hektar
	Öppen mark, 19 hektar
	Hagmark, 6 hektar
	Planterad tallskog, 1 hektar

Naturreseptat Blutmo-Gildarshagen
Skötselområden

- Skötselområde 1
- Skötselområde 2
- Skötselområde 3
- Skötselområde 4
- Skötselområde 5
- Skötselområde 6
- Skötselområde 7
- Skötselområde 8
- Skötselområde 9
- Skötselområde 10

Hur man överklagar hos regeringen

Om Ni är missnöjd med Länsstyrelsens beslut, kan Ni överklaga detta hos regeringen, Miljödepartementet.

Det gör Ni genom att i brev till regeringen

- tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och
- redogöra för dels varför Ni menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur Ni anser att beslutet skall ändras.

Ni undertecknar brevet, förtydligar namnteckningen och uppger postadress och telefonnummer.

Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er.

Brevet skall lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer är:

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 Visby
tel 0498-29 21 00

Länsstyrelsen måste ha fått Ert brev *inom tre veckor från den dag Ni fick beslutet*, annars kan Ert överklagande inte tas upp.

Om något är oklart, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.

3.11.2003

Dnr 511-1845-00

Sändlista

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Gotlands kommun
621 81 VISBY

Gotlands kommun
Stadsarkitektkontoret
621 81 VISBY

Lantmäterimyndigheten i Gotlands län
Artillerigatan 2 B
621 45 VISBY

GEAB
Box 17
620 30 SLITE

TeliaSonera
Box 1264
621 23 VISBY

Anna Engström
Bunn, Bunge
620 35 FÅRÖSUND

Rek + mb

Axel Magnusson
Stenstugu, Bunge
620 35 FÅRÖSUND

Rek + mb

Bertil Ström
Hägur, Bunge
620 35 FÅRÖSUND

Rek + mb